

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy F 2007

W zglobalizowanym świecie przyszłość należy do regionów kreatywnych. Co do tego zgodni są wszyscy obserwatorzy rozwoju regionalnego na świecie – zarówno badacze i analitycy jak i przedstawiciele praktyki politycznej i gospodarczej. Opinię tę podziela również ponad 700 uczestników Dolnośląskiego Forum Politycznego i Gospodarczego 2007 obradujących w Krzyżowej w dniach 16-18 listopada 2007 r. Widzą oni również konieczności dokonania przez Dolny Śląsk zasadniczego kroku w kierunku większej kreatywności. Tradycyjne zasoby, na których mógł budować swój rozwój należą już w znacznej mierze do przeszłości. Nieźle wykorzystaliśmy rentę dobrego położenia, walory dobrze przygotowanej i stosunkowo taniej siły roboczej, zasoby naturalne, tradycyjne gałęzie gospodarki itd. Osiągnęliśmy wysoką pozycję wśród regionów Polski, a tempa rozwoju mogą nam pozazdrościć inne regiony Polski i Europy. Jednakże zachowanie tej pozycji w przyszłości wymaga zmiany w podejściu do planowania rozwoju Dolnego Śląska. Tania siła robocza odchodzi do przeszłości, a nowe kraje rozwijające się stwarzają inwestorom perspektywę znacznie ciekawsze od tego, co może zaoferować jakikolwiek europejski region. W wytwarzaniu tego, czego produkcja została już należycie opanowana, kraje dysponujące ogromnymi zasobami taniej siły roboczej i głęboko zakorzenioną kulturą perfekcjonizmu wykonawczego mają miażdżącą przewagę nad wszystkimi konkurentami.

W tej sytuacji cała Europa, a wraz z nią nasz region, musi sięgnąć po swoje tradycyjne walory. Musi ponownie stać się kreatywna – tworzyć nowe produkty, technologie i usługi, rozwijać koncepcje i teorie, kreować propozycje ideowe i artystyczne, które będą atrakcyjne dla innych obszarów świata i które będą przez nie naśladowane (lub do nich transferowane) z zapewnieniem – jak to bywało w przeszłości – odpowiedniej marży zysku dla tych, którzy nowe wartości wprowadzają do obiegu.

Na tle innych regionów Polski kreatywność Dolnoślązaków wyróżnia się pozytywnie. Potwierdziły to opinie występujących na Forum gości spoza naszego regionu (prof. Antoni Kukliński, Kazimierz Marcinkiewicz, Jan Olbrycht, Wojciech Szczurek). Potwierdził to też przykład przedsiębiorstw, którym po raz pierwszy wręczono Dolnośląskie Nagrody Gospodarcze.

Liczne przykłady twórczego podejścia do dolnośląskich problemów widać było w wystąpieniach uczestników i w dyskusjach (zarówno tych oficjalnych, jak i tych kulturalnych). Jednocześnie debaty Forum pokazały jak wiele jest jeszcze do zrobienia. Nie wszystko przy tym zależy od nas samych. Wraz z całym krajem uczestniczymy w strukturach Unii Europejskiej i realizujemy jej politykę.

Tymczasem wiadomo, że kreatywność całej Europy pozostawia wiele do życzenia, a jej dystans w tym względzie do prowadzących na świecie Stanów Zjednoczonych zdaje się ciągle powiększać. Zbyt ni nacisk na regulacje formalne i działanie zgodne ze sztywnymi procedurami, czy niepokojące tendencje demograficzne (kreatywność jest cechą raczej ludzi młodych i trudno oczekiwać jej eksplozji na starzejącym się szybko kontynencie). Również zbyt ni nacisk na przewidywalność efektów i bezpieczeństwo podejmowanych działań jest z tego punktu widzenia dysfunkcyjny. Starając się o wzrost regionalnej i europejskiej kreatywności powinniśmy więc wspierać te tendencje w rozwoju UE, które są zbieżne z tym celem i przeciwstawiać się tym, które są z nim sprzeczne. Aby to zamierzenie realizować Form przyłączyło się do prac Regio Futures Programme, które prowadzi Ministerstwo

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy F 2007

Rozwoju Regionalnego z zamiarem zawiązania sieci kreatywnych regionów o zasięgu globalnym.

Wiele zależy też od rozwiązań prawnych i organizacyjnych na poziomie krajowym. Wymienić można choćby zbyt formalistyczną i niedostosowaną do potrzeb innowacyjnych firm i przedsięwzięć ustawę o zamówieniach publicznych czy niezbędną, a nie podejmowaną zasadniczą reformę systemu kształcenia wyższego. Niemniej w dyskusjach koncentrowano się przede wszystkim na problemach, które możemy rozwiązać samodzielnie w naszym regionie.

W kreatywnym regionie szczególną rolę pełni jego metropolia. Z konieczności, w naturalny sposób skupia się w niej znaczna część potencjału twórczego. Ambitne i twórcze jednostki tutaj widzą większe szanse realizacji swoich aspiracji. Tu mają swoją siedzibę najbardziej znaczące instytucje naukowe i artystyczne, koncentruje się aktywność twórczych środowisk, a łatwość kontaktów sprawia, że udział takiego ośrodka w światowym obiegu informacji i idei jest większa niż jakiegokolwiek innej miejscowości. Z tego punktu widzenia znaczenie ma harmonijne układanie współpracy i dobry podział ról oraz sprawiedliwy rozkład profitów z rozwoju między metropolią a peryferiami rozwoju. Toteż uczestnicy Forum z zainteresowaniem przyjęli przedstawienie najważniejszych inicjatyw rozwojowych Wrocławia (EIT+, EURO 2012, zabiegi o realizację EXPO, port lotniczy, inwestycje we wrocławską kulturę...). Przedsięwzięcia te były też przedmiotem obrad w grupie problemowej A2 – „**Partnerstwo dla regionu – ważne projekty i przedsięwzięcia**”.

Region potrzebuje systematycznej refleksji na temat przyszłości swojego rozwoju w wieloletniej perspektywie (na co szczególnie nacisk kładł prof. Antoni Kukliński). Szczególnie istotna z tej perspektywy jest inicjatywa „**Think Tank Dolny Śląsk 2050**”, który został zawiązany przy Dolnośląskim Forum. Jednym z jego celów jest ukształtowanie „Konsorcjum myślenia o przyszłości Dolnego Śląska”, w którym uczestniczyć będą główni kreatorzy przyszłości Dolnego Śląska. Inną ważną inicjatywą jest organizacja Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, instytucji badawczej wyspecjalizowanej w analizie procesów rozwojowych regionu oraz badaniu możliwych wariantów i wizji przyszłego rozwoju. Twórcze podejście do przyszłości regionu wymaga bowiem konfrontacji możliwie różnorodnych koncepcji. W przekonaniu uczestników Forum integralność regionu jest kluczowym problemem a różnorodność jest jego bogactwem. Integracja nie szanująca różnorodności zabija kreatywność. Zwrócono też uwagę na ważną tezę strategiczną **Integralność w różnorodności lub Spójność poprzez różnorodność**, która dobrze „chwytą” rzeczywistość naszego regionu. Aby w tej rzeczywistości budować kreatywny Dolny Śląsk teza ta winna być fundamentem myślenia o przyszłości regionu.

Dolny Śląsk widzi swoją szansę w rozwoju i wzroście pozycji swojej stolicy. Jednakże w grupie problemowej A1 – „**Gra o region – integracja regionu**” wyrażano też obawy o prawidłowe ułożenie relacji między Wrocławiem i jego regionalnym zapleczem. Obawy budzi między innymi podział dostępnych środków europejskich, ale też możliwość korzystania całego regionu z tego, co wypracowywane będzie w jego stolicy. Problem ten powrócił w związku z prezentacją przez dyr. Andrzeja Kosendiaka projektu Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu. Jest to kolejny przykład ambitnych przedsięwzięć władz Wrocławia, które jednak powinny służyć całemu regionowi. Konieczne jest opracowanie strategii „promieniowania” tego typu przedsięwzięć na cały Dolny Śląsk. Wiąże się to między

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy F 2007

innymi z ciągle dotkliwymi problemami transportowymi. Konieczne jest sporządzenie strategii spójności komunikacyjnej, która określi drogę dojścia do sytuacji, w której czas dojazdu do Wrocławia z dowolnego punktu województwa skrócony zostanie do rozsądnych rozmiarów. Ze względu na węzłowe położenie Wrocławia ponawiane były apele o jego lepsze połączenie z resztą kraju oraz o sprawny system obwodnicowy (ze wschodnią obwodnicą miasta), co poprawi sytuację komunikacyjną całego regionu i poprawi jest spójność.

Ważnymi narzędziami integracji Dolnego Śląska są również kultura i sport, dzięki którym można zbudować tożsamość regionalną. Warto również przyjąć strategię spójnego wykorzystania różnorodnych walorów turystycznych regionu.

Słusznym jest wzmocnienie kompetencji regionalnych sejmiku, jego możliwości finansowych, a zarazem odpowiedzialności. Jednocześnie społeczeństwo Dolnego Śląska powinno być lepiej informowane o pracach wojewódzkiego samorządu.

Innym ważnym postulatem było stworzenie edukacyjnej strategii dla regionu, obejmującej całość kształcenia, w której zwróconoby uwagę na potrzeby edukacyjne wszystkich obszarów województwa i na możliwość uzupełniania się edukacyjnych ofert lokalnych, subregionalnych i regionalnych. Sprawa edukacyjnych powiązań między Wrocławiem i innymi obszarami województwa (jak też rozszerzenia na cały region niezłych rozwiązań wypracowanych w metropolii) była podkreślona również w grupie B2 zajmującej się problematyką edukacyjną.

W grupie A3 rozważano problem: **„Ochrona środowiska – hamulec czy koło zamachowe rozwoju Dolnego Śląska”**. Przedstawiono w niej zarówno konkretne prorozwojowe działania z pogranicza ekonomii i ekologii (biopaliwa), zastanawiano się nad wpływem konkretnych rozwiązań inwestycyjnych na ekologię regionu, dyskutowano o szczególnie dotkliwym problemie gospodarki odpadami. Z dyskusji wynikły niezbyt optymistyczne wnioski. Pomimo dobrych wyników gospodarczych, Dolny Śląsk nie może pochwalić się równie dobrymi wynikami na polu ekologii i ochrony środowiska. Jednym z warunków uczynienia z ekologii koła zamachowego gospodarki jest lepsza współpraca sfery publicznej, biznesowej i naukowej. Ochrona środowiska na terenie Dolnego Śląska wymaga nie tylko wypracowywania własnych rozwiązań, ale i transferu wiedzy oraz wdrażania rozwiązań stosowanych w innych krajach Europy. Istotną rolę odgrywa też odpowiednia edukacja i polityka informacyjna.

W grupie **B1 – „Kreatywny biznes”** zasadnicza problematyka dotyczyła kreatywności w kontekście stosunków przedsiębiorców z organami administracji skarbowej (w tej sferze, z konieczności, wyładowuje się znaczna część kreatywności przedsiębiorców), a także księgowości (tu z kolei słowo „kreatywność” obciążone jest niepożądanymi konotacjami). Zapoznano się też z praktyką instytucji obsługujących biznes, takich jak Wrocławski Park Przemysłowy. Była to w gruncie rzeczy kontynuacja dyskusji prowadzonych na Forum od co najmniej trzech lat, a która owocuje coraz lepszym porozumieniem między biznesem a jego instytucjonalnym otoczeniem. Zasadnicze wnioski dotyczyły też konieczności kontynuacji tego dialogu.

W rozwoju regionalnej kreatywności szczególną rolę pełnić musi edukacja. Dlatego obrady grupy **B2- „Edukacja i rynek pracy – społeczeństwo wiedzy”** były nie tylko wyjątkowo żywe, ale i owocne (o czym świadczy liczba sformułowanych dezyderatów). Poza kwestiami strategicznymi, wspomnianymi powyżej, podkreślano wagę szerokiej promocji

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy F 2007

postaw twórczych, wizjonerskich, innowacyjnych w systemie edukacyjnym. Istotne jest bardziej zindywidualizowane podejście do uczniów (i ich problemów). Ma ono szczególne znaczenie dla rozwoju osób odbiegających od przeciętności – zarówno tych najzdolniejszych, jak i tych zagrożonych społecznym wykluczeniem. Kreatywnych rozwiązań wymaga styk edukacji z rynkiem pracy. Dotychczasowe mechanizmy są niewydolne – system edukacyjny nie tylko nie potrafi odpowiadać na zapotrzebowanie rynku pracy, ale wręcz nie potrafi odbierać i przetwarzać płynących z tego rynku sygnałów. Konieczna jest lepsza współpraca obu środowisk dla wypracowania dobrych rozwiązań (sprawa jest aktualna w związku z planowaną modernizacją kształcenia zawodowego w regionie).

Po rocznej przerwie wróciła na Forum problematyka służby zdrowia. Grupa **B3 – „Ochrona zdrowia na Dolnym Śląsku”** obradowała w cieniu napięć w publicznej służbie zdrowia, ale jej obrady nie były zdominowane przez tematy aktualne. Dyskutowano nad systemowymi rozwiązaniami mogącymi zwiększyć gospodarczą racjonalność tego sektora życia zbiorowego. Podkreślono konieczność uporządkowania rozwiązań prawnych, dalszej komercjalizacji usług zdrowotnych, przekształcenia szpitali w spółki prawa handlowego oraz wprowadzenia przepisów umożliwiających partnerstwo publiczno-prywatne w opiece zdrowotnej.

Po raz pierwszy na Forum zajęto się problematyką odrzańską. W grupie **C1 – „Odra – szanse i zagrożenia”** dyskutowano o wszystkich aspektach wykorzystania rzeki i jej dopływów dla rozwoju regionalnego (ekologia i ochrona przeciwpowodziowa, wykorzystanie żeglugowe i energetyczne, problemy zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania walorów krajobrazowych). Kompleksowe postulaty dotyczą realizacji „Programu dla Odry – Odra 2006” (odpowiedni poziom finansowania, bezwzględne poparcie dla kluczowych inwestycji Zbiornika Racibórz i Wrocławskiego Węzła Wodnego), problemy małej retencji itd. Ważne konkluzje dotyczą uspołecznienia problematyki odrzańskiej. Sprawa wykorzystania Odry i jej dopływów dla rozwoju regionu powinna być przedmiotem troski władz samorządowych na wszystkich poziomach, ale też organizacji społecznych i kręgów gospodarczych. Co ważne, problematyka odrzańska znalazła też swoje ważne miejsce w kolejnej grupie tematycznej.

Grupa **C2 – „Turystyka i kultura na Dolnym Śląsku”** skoncentrowała się na problematyce stworzenia i upowszechnienia odpowiedniego wizerunku Dolnego Śląska jako miejsca atrakcyjnego turystycznie. Uczestnicy dyskusji zwracali uwagę, że nie da się jej osiągnąć bez atrakcyjnych produktów turystycznych. Rozpoczęto tym samym ważną debatę, która za jakiś czas może zaowocować lepszym odbiorem Dolnego Śląska na zewnątrz ale też podbudowywać naszą satysfakcję z mieszkania w tym właśnie regionie.

Ostatnia grupa **C3 – „Ochrona wartości intelektualnej – warunek rozwoju społeczeństwa informacyjnego”** zwróciła uwagę na ważną kwestię. Rozwój twórczości wymaga poszanowania dla jej efektów, również poszanowania praw własności do nich. Podjęcie tej problematyki na Forum jest wyrazem naszej woli uczynienia Dolnego Śląska i pod tym względem regionem przodującym w skali kraju.

W czasie trwania Dolnośląskiego Forum Politycznego i Gospodarczego odbyło się zebranie Sygnatariuszy-Założycieli Dolnośląskiej Rady Zrównoważonego Rozwoju (DRZZ), która została powołana na ubiegłorocznym Forum. Tematem zebrania było omówienie stanu prac i dalszych kierunków działań. Najważniejszym zadaniem w roku 2008 jest **tworzenie**

**DOLNOŚLĄSKIE FORUM
POLITYCZNE I GOSPODARCZE**
Komunikat końcowy F 2007

partnerstwa na całym obszarze regionu na bazie już zorganizowanych silnych grup partnerskich: w Jeleniej Górze - „Partnerstwo dla Regionu Karkonoskiego” i w Legnicy - Fundacja „Partnerstwo Doliny Środkowej Odry”. Ustalono, że liderzy grup partnerskich będą wchodzić jako Członkowie Zwyczajni w skład DRZZ, którą obecnie tworzą Sygnatariusze-Założyciele. Ponadto w planie DRZZ na rok 2008 (wrzesień) jest przewidziane zorganizowanie Kongresu Polsko-Czeskiego na temat partnerstwa, które jest fundamentem ONZ-owskiej Agendy 21, będącej wytyczną działań na rzecz wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju.

Jednym z ważnych problemów podkreślanym przez wielu uczestników była sprawa pokłosa spotkania w Krzyżowej. Poza ciekawymi dyskusjami i nowymi ideami, uczestnicy chcieliby mieć poczucie, że ich głosy i dezyderaty przekładają się w szerszym stopniu na regionalną politykę. Wprawdzie w wielu dolnośląskich działaniach dopatrzeć się można mniej lub bardziej wyraźnego związku z dyskusjami na Forach Politycznych

i Gospodarczych, to jednak brakuje jak dotąd systemowych rozwiązań tego problemu.

Dlatego uczestnicy Forum ze szczególnym uznaniem przyjęli deklarację Przewodniczącego Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Marka Łapińskiego o tym, że wyniki tegorocznego Forum będą przedmiotem dalszych prac tego zgromadzenia. Mamy nadzieję że ta, po raz pierwszy tak zdecydowana, deklaracja będzie miała istotne znaczenie dla realizacji wniosków formułowanych w czasie Forum. Jest ona zresztą zgodna z często powtarzanymi postulatami uczestników nie tylko tegorocznej, ale i wszystkich poprzednich edycji Forum.

W czasie ubiegłorocznego Forum zastanawialiśmy się nad tym co zrobić, by w perspektywie kilkunastu lat Dolny Śląsk stał się miejscem naprawdę dobrym do życia „Chcemy, by był on regionem, który chce się odwiedzać i w nim przebywać. Regionem, do którego będą chcieli wrócić ci wszyscy, którzy obecnie wiążą swoje marzenia z krajami od nas odległymi i z którym zwiążą swoją przyszłość ci, którzy na razie nie wiedzą jeszcze o jego istnieniu. Biorąc bowiem pod uwagę obecne tendencje demograficzne i migracyjne w całej Europie, trzeba jasno powiedzieć, że przyszłość należeć będzie do regionów, które swoich mieszkańców (aktualnych i potencjalnych) przekonają do tego, że są miejscem do życia lepszym od innych znajdujących się na wyciągnięcie ręki” – pisaliśmy w komunikacie zamykającym Forum 2006. Tym razem zrobiliśmy istotny krok naprzód. Stwierdziliśmy, że Dolnym Śląskiem, w którym chcielibyśmy żyć jest Dolny Śląsk kreatywny – w którym rozwijane są twórcze idee i pomysły, w którym artykułowane są ciekawe idee i w którym nie jest rzadkością poczucie życia twórczego i owocnego.

Wrocław, 4 stycznia 2008